

Ο ΔΕΣΠΟΤΗΣ

Του έκλεκτου συνεργάτου μας
κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΕΛΑΪΔΗ δικηγόρου

Είναι τώρα σαράντα μέρες που πέθανε —μετέστη προς Κύριον— ο αείμνηστος Άγαθάγγελος Ξηρουχάκης.

Όλους τους Ίεράρχας τούς λέμε «Δεσποτάδες» μά, κατά τὸ διάστημα τῆς κατοχῆς σὲ ὅλη τὴν Κρήτη, ὅλος ὁ πληθυσμός, ὅλοι οἱ καλόγηροι ἀπὸ τὴν Ἄγια Τριάδα καὶ τὸ Γουβερνέτο, ἕως τὸν Ἄπάνω Σήφη. Κι' ἀπὸ τὸ Ἄρκάδι ἕως τοῦ Πρέβελη, ὅλοι οἱ καλόγηροι —λέγω— ὄταν κατεδιώκοντο, ὄταν συνελαμβάνοντο, ὄταν ἐφυλακίζοντο, ὄταν ἀπειλοῦντο δι' ἐκτελέσεων στὸ «Δεσπότη» κατέφευγον. Αὐτὸς ἦταν ὁ Προστάτης ἄγγελος ὄλων τῶν διωκομένων.

Ἐμεῖς, ὅλοι ἔμεῖς που «καταπίναμε τὴν γλώσσα μας» ὄταν ἀπειλοῦντο συλλήψεις, στὸ Δεσποτικὸ κατεφεύγαμε. Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ κρύβωμε. Μερικοὶ διατηροῦσαν τὴν ψυχραιμία των, μερικοὶ τὴν ἔχαναν. Αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι, ὄταν πέρασε ὁ κίνδυνος, παρίσταναν τοὺς «καλοὺς ἄντρες».

Σὲ κάθε κίνησι· σὲ κάθε διαμαρτυρία κατὰ τῶν κατακτητῶν, τὸν Δεσπότη εἶχαμε ἐπὶ κεφαλῆς, αὐτὸν εἶχαμε «μπούτι». Τύχη ἀγαθῆ, μιλοῦσε τὴν Γερμανικῆ καὶ ἦτο εὐχερῆς ἡ συνεννόησις. Οὐδέποτε εἰς οὐδένα ἠρνήθη τὴν συμπάρασίν του, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ. Καὶ οὐδέποτε

ἐξεδήλωσε τὴν ἐλαχίστη κόπωσι, εἴτε ἐπρόκειτο νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Ἡράκλειο, γιὰ νὰ προλάβῃ τὴν ἐκτέλεσι τῶν ἐκεῖ πατριωτῶν, εἴτε ἐπρόκειτο νὰ πάῃ εἰς τὰ Μεσκλά καὶ ἐκεῖθεν στὴ Ζούρβα καὶ ἐν συνεχείᾳ στὴν «Τρομάρισσα» ἐπὶ τῶν Λευκῶν Ὁρέων, εἴτε ἐπρόκειτο νὰ πάῃ στοὺς Κάμπους Κυδωνίας καὶ στὸν Ἄποκόρωνα, γιὰ νὰ προλάβῃ ἔριδας καὶ διαπληκτισμούς. Ὅλα αὐτὰ ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν. Ὅλοι τὰ ζήσαμε καὶ τὰ θυμώμαστε.

Μία περίπτωσιν ἤθελα νὰ ζωντανέψω σήμερον, ἡ ὁποία εἶναι ἀπὸ τίς πιὸ χαρακτηριστικῆς. Γιὰ νὰ τὴν καταλάβωμε ὅμως πρέπει νὰ ρίξωμε μιά ματιὰ στὸ παρελθόν.

Οἱ Γερμανοὶ ἄρχισαν νὰ ἀναγνωρίζουν τὴν ἡττα των. Ἐδῶ συνεπτόσοντο. Ὁ Ἰπουργὸς Γενικὸς Διοικητῆς θὰ ἐγκατέλειπε τὴν θέσιν του. Ὁ τόπος θὰ ἔμενεν ἀκυβέρνητος. Ὅλων τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς τὸν

«Δεσπότη».

Διὰ τὸ ἀδιάβλητον, ἀπεφασίσθη νὰ μὴν ἀρκεσθοῦμε στὴν ὁμόφωνο γνώμη τοῦ λαοῦ τῶν Χανίων. Εἶπαμε νὰ ἔχωμε καὶ τὴν γνώμη τῶν ὀργανώσεων καὶ τοῦ «συμμαχικοῦ παράγοντος». Ἔτσι, ἐπιτροπὴ ἐκ τῆς πόλεως μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Δεσπότη, ἐπήγαμε στὴν «Τρομάρισσα» τὸ πρῶτον καὶ στὴ Ζούρβα ἔπειτα, στὸ φιλόξενο σπίτι τοῦ Τσιραντάνη, διὰ δευτέραν φοράν.

Ἐκεῖ ἐκάμανεν ἓνα «Μικρὸν Λίβανον».

Ὁμοφώνως ἀπεφασίσθη ὅτι, μῆτε θὰ ἀντιγράψωμε μῆτε θὰ ἐπιτρέψωμε νὰ γίνουιν, ὅσα ἐγίνοντο εἰς τὴν Ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα. Ἐμφύλιος πόλεμος καὶ θανάσιμοι διαιρέσεις. Ὅλος ὁ Λαός, ὄλαι αἱ ὀργανώσεις καὶ ὁ «περίφημος» Διουῆσις, ὅστις ἐπεκοινώνησε μὲ τὸ συμμαχικὸ στρατηγεῖον δι' ἀσυρμάτου, ἀπεφάσιον: «Ὁ Δεσπότης ν' ἀναλάβῃ Ἰπουργὸς — Γενικὸς Διοικητῆς».

Τότε οἱ παραπάνω, εἶπαν ὁ-

μοφώνως —παρὰ τὴν ἀρχικὴν ἄρνησίν μου— προτείνοντος τοῦ Δεσπότη, ν' ἀναλάβω καθήκοντα Γενικοῦ Γραμματέως.

Ἄληθές εἶναι ὅτι, μία τῶν Ὁργανώσεων ὑστέρως σὰν ἐδλεπεν ὅτι δὲν εἶχα διάθεσιν νὰ εἶμαι ἀρεστός τῆς, ἐδυσφόρει. Μά τὴν ὄμως.

Ἀπὸ τῆς 13 Νοεμβρίου μέχρι τῆς 20 ἰδίου μηνὸς τοῦ 1944 ἐγίνοντο κανονιοβολισμοὶ ἀπὸ τὰ Χανιά πρὸς τὰ Κεραμεῖα. Τὴν 13ην οἱ Γερμανοὶ ἐξώρμησαν στὰ Κοντόπουλα καὶ συνέλαβον 9 φιλησύχους πολίτας, τοὺς ὁποίους ἦτο ἄγνωστον ποῦ εἶχαν μεταφέρει.

Οἱ συγγενεῖς των, ὅλη τὴν ὥρα εὐρίσκοντο στὸ Δεσποτικὸ μετὰ δακρῶν ζητοῦντες πληροφορίας.

Ὁ Ἐπιτελάρχης καὶ Διευθὺν τῆς τοῦ Ἰδ. Γραφείου, τὸν ὁποῖον ἐλέγαμεν Αὐστριακόν, γιὰ τί ἦτο ἡπίου χαρακτήρος, ἀρχικῶς μᾶς εἶπεν ὅτι δὲν συνελήφθησαν!

Τὴν ἐπομένην μᾶς εἶπαν ὅτι συνελήφθησαν ἑνοπλιοι, δι' ὃ καὶ κρατοῦνται.

Εἰς παρατήρησίν μας ὅτι ὁ ἐξ αὐτῶν Κωνστ. Κατελάνος ἦτο ἀσθεὺς καὶ σηκωτὸς ἐρρίφθη εἰς τὸ αὐτοκίνητον, εἶπεν ὅτι θὰ ἐξακριβώσῃ. Μᾶς καθησύχασεν ὅμως ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς στρατιωτικῆς του τιμῆς ὅτι δὲν ἐξετελέσθησαν.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡμεῖς εἶχαμε πληροφορηθῆ ὅτι, οἱ τρεῖς ἐκ τῶν συλληθέντων, τῇ ἀνοχῇ ἐνὸς στρατιώτου Γερμανοῦ, εἶχον δραπετεύσει καὶ εἶχον διανυκτερεύσει εἰς τινα οἰκίαν πέραν τῆς Νέας Χώρας καὶ ὅτι, κατὰ τὴν ἰδίαν νύκτα, ἀκριβῶς κατὰ τὴν 4½ πρωϊνῆν, ἤκουσαν πυροβολισμοὺς κατὰ τὴν παραλίαν Κλαδισοῦ. Τὴν πληροφορίαν αὐτὴν ἐπεβεβαίωσε καὶ εἰς στρατιώτης Ἰταλός.

Συνεπεία τούτου, οἱ συγγενεῖς τῶν ἐξαφανισθέντων, περιήρχοντο τὴν παραλίαν κρατοῦντες ράβδους, τὰς ὁποίας ἐκάρφωναν εἰς τὴν ἄμμον καὶ ὅπου ἐφαίνε-

το ὅτι ἐπιθανολογεῖτο πὼς μπορεῖ νὰ εἶχαν κρυφθῇ.

Ἐπὶ τέλους κάπου οἱ ράβδοι δὲν εἰσεχώρουν. Ἀνέσκαψαν καὶ τὰ πτώματα ἀνευρέθησαν! Μετέβημεν ἐπὶ τόπου.

Εἶδοποιήσαμε μὲ πικρὰ λόγια τὸν Ἐπιτελάρχη. Οὗτος ἔστειλεν ἀξιωματικόν, ὅστις ἦλθε καὶ εἶπε νὰ φύγῃ ὁ κόσμος, ἐκεῖνος δὲ θὰ στείλῃ γιατρὸ κλπ. ἐπέμενε ν' ἀπομακρυνθῇ ὁ κόσμος.

Ἀπαντήσαμεν ὅτι ὁ κόσμος δὲν θὰ φύγῃ ὁ δὲ Δεσπότης ἐτόνισεν ὅτι ἡ θέσις τοῦ ἦτο ἐκεῖ ἵνα μὴ τὴν νύκτα ἀπαχθοῦν τὰ σώματα καὶ κατόπιν μᾶς λέγουιν ὅτι δὲν ἐτουφεκίσθησαν κι' ἔτσι «ἡ ἐσχάτη πλάνη» θὰ εἶναι χείρων τῆς πρώτης» κατὰ τὸ Εὐαγγελικὸν ρητόν. Ἡ διαδικασία αὕτη ἄρχισεν ἀπὸ τὰς 3 μ.μ. καὶ ἤδη ἦτο πλέον νύκτα ὅτε ὁ μὲν ἀξιωματικὸς ἀνεχώρησε νὰ ἀναφέρῃ, ἐγὼ δὲ ἔφυγα νὰ φροντίσω διὰ κλινοσκεπάσματα.

Ἔως οὗ φθάσω εἰς τὸ Δεσπο-
ΣΥΝΕΧΕΙΑ Εἰς τὴν Β' σελίδα

Κεραμειά 3811/42 αρ. 1958